BTVN: HƯỚNG DẪN VIẾT NGHỊ LUẬN VỀ TÁC PHẨM TRUYỆN
MÔN: NGỮ VĂN 12
BIÊN SOẠN: TUYENSINH247.COM

MỤC TIÊU

- ✓ *Vận dụng kiến thức đã học về cách viết nghị luận về tác phẩm truyện.*

Câu 1: (ID: 839044 - VD) Dựa vào nội dung của văn bản sau, em hãy viết một bài văn nghị luận phân tích, đánh giá hình tượng hai nhân vật "anh béo" và "anh gầy" trong tác phẩm Anh béo và anh gầy của Sê – khốp.

Anh béo và anh gầy

Hai người bạn cũ gặp nhau trên sân ga. Một người béo, một người gầy. Anh béo vừa ăn ở nhà ga xong, người toát ra mùi rượu nho loại nặng. Còn anh gầy vừa mới xuống tàu, lỉnh kỉnh hành lý, người toát ra mùi thịt ướp, mùi bã cà phê. Sau lưng anh gầy là cô vợ gầy gò và một cậu con trai cao lêu nghêu.

- Porpphiri đấy ứ? - Anh béo kêu lên - Đúng là bạn thân mến của tôi! Ôi, biết bao lâu chúng mình không gặp nhau…

- Trời, Misa! Bạn từ thuở nhỏ của tôi! - Anh gầy sững sốt, mừng rỡ.

Hai người bạn ôm hôn nhau đến ba lần, mắt rưng rưng, chăm chú nhìn nhau.

- Mình quả thật không ngờ - anh gầy lên tiếng. Nào, cậu thẳng người, mình xem nào. Ôi, trông cậu vẫn đẹp trai, vẫn lịch thiệp như xưa. À, mà cậu bây giờ thế nào rồi? Giàu không? Lấy vợ chưa? Mình thì có vợ rồi…Đây, vợ mình đây! Còn đây là con trai mình. Này con, đây là bạn hồi học phổ thông với bố đấy!

Khi cậu con trai bỏ mũ ra chào, anh gầy nói tiếp:

- Bác là bạn cùng học với bố đấy! - Anh gầy quay sang bạn - À này, cậu còn nhớ cậu bị chúng nó trêu chọc thế nào không? Chúng nó gọi cậu là Gêrôxtorát Ba vì cậu lấy thuốc lá châm cháy một quyển sách; còn mình thì chúng gọi Ephian Bốn vì mình hay mách...Dạo ấy mình trẻ con thật! - anh gầy lại nói với con trai - Đừng sợ con! Con lại gần bác thêm chút nữa nào! Còn đây là vợ mình…

Anh béo hoan hỉ lên tiếng:

- Bây giờ anh sống ra sao? Làm ở đâu? Thành đạt rồi chớ?

- Mình cũng đi làm. Hai năm nay là nhân viên bậc 8, cũng được mề đay hạng năm. Vợ mình dạy nhạc. Mình còn làm thêm tẩu thuốc bằng gỗ. Tẩu đẹp lắm, mình bán 1 rúp 1 cái. Cũng cố sống tàm tạm cậu ạ. Trước đây mình làm ở cục, giờ mình được chuyển về đây, được thăng lên 1 bậc. Còn cậu sao rồi? Chắc là viên chức cỡ bậc 5 rồi chớ, phải không?

- Không đâu, anh bạn ạ, cao hơn thế nữa. Mình là viên chức bậc 3 có hai mề đay của nhà nước.

Anh gầy bỗng tái mặt, ngây người ra, nhưng lát sau thì toét miệng cười, mắt sáng lên, toàn thân lại co rúm, so vai rụt cổ, khúm núm:

- Dạ, bẩm quan trên… tôi… tôi rất lấy làm hân hạnh ạ. Bạn… nghĩa là bạn từ nhỏ, thế rồi, bỗng nhiên bạn làm chức to thế…

Anh béo cau mặt:

- Cậu nói gì thế? Sao cậu lại nói cái giọng đó? Mình với cậu là bạn từ thuở nhỏ mà, việc gì cậu lại giở cái giọng quan chức thế?

Anh gầy cười hì hì:

- Dạ, bẩm quan… Quan lớn dạy gì ạ? - anh gầy càng rúm ró - quan lớn chiếu cố cho như thế này, kẻ bần dân này đội ơn lắm lắm. Dạ, bẩm quan lớn, thưa đây là con trai tôi, Naphanain… và đây là vợ tôi, Luida.

Anh béo bực mình định quở trách thêm. Tuy nhiên khi nhận thấy trên mặt anh gầy toát ra vẻ nô lệ kính cẩn đến mức làm cho anh béo vừa thất vọng vừa buồn nôn. Anh béo vội ngoảnh mặt đi và đưa tay chào từ biệt anh gầy.

Anh gầy sung sướng nắm mấy ngón tay anh béo, cúi gập người xuống chào, cười hì hì. Cả vợ và con anh gầy cũng ngạc nhiên đầy thú vị.

(Tuyển tập truyện ngắn của Sê – khốp)

Câu 2: (ID: 839045 - VD) Dựa vào nội dung của văn bản sau, em hãy viết bài văn nghị luận phân tích, đánh giá một nhân vật xuất hiện trong trích đoạn "Mây trắng còn bay" của tác giả Bảo Ninh.

Máy bay cất cánh trong mưa. Tiếng càng bánh xe gấp lại có vẻ mạnh hơn bình thường dội độ rung vào thân máy bay. Tôi tiếc là đã không nghe lời vợ. Đáng lý nên trả vé, đừng theo chuyến này. Ngày xấu, giờ xấu, thời tiết xấu.

Máy bay hẫng một cái như hụt bước. Tay vận complet ngồi bên cạnh tôi mặt nhợt đi, mắt nhắm nghiền, cặp môi run run. Tôi bấu chặt các ngón tay vào thành ghế. Con người tôi bé tí hin treo trên vực sâu đang càng lúc càng sâu thẳm.

- Mây ngay ngoài, các bác kìa! - bà cụ ngồi ở ghế trong cùng, kề cửa sổ, thốt kêu lên.

Chiếc TU đã lấy được độ cao cần thiết, bắt đầu bay bằng. Hàng chữ điện "Cài thắt lưng an toàn" đã được tắt đi. Nhưng ngoài cửa sổ vẫn cuồn cuộn mây.

- Mây cận quá, bác nhỉ, với tay ra là với được - Bà cụ nói - Y thể cây lá ngoài vườn.

Tay vận complet nhấc mi mắt lên. Môi y mím chặt, vẻ căng thẳng đổi thành quàu quạu.

- Vậy mà sao nhiều người họ khác là tàu bay trỗi cao được hơn mây bác nhỉ?

Tay nọ làm thinh.

- Chả biết đâu trời đâu đất thế này biết lối nào mà về bến, thưa các bác?

Không được trả lời, bà cụ chẳng dám hỏi han gì thêm. Bà ngồi im, ôm chặt trong lòng một chiếc làn mây. Hình vóc bé nhỏ, teo tóp của bà như chìm lấp vào thân ghế. Khi cô tiếp viên đẩy xe đưa bữa điểm tâm đến, bà không muốn nhận khay đồ ăn. Bà bảo cơm nước lạ kiểu chẳng đũa bát gì chẳng quen, mấy lại đã ăn no bụng hồi sớm, mấy lại cũng thực tình là già chẳng có lắm tiền. Cô gái ân cần giải thích để bà cụ yên tâm rằng giá của suất ăn này đã được tính gộp trong tiền vé.

- Thảo nào hai lượt tàu bay những triệu bạc - bà cụ nói - Vậy mà lúc biếu già tấm vé các chú không quân cùng đơn vị với con trai già ngày nọ bảo là tốn có trăm ngàn. Các chú ấy cho già thì có, chứ còn tính ở quê đừng nói triệu với trăm ngàn, ngàn với trăm cũng khó.

Bà cụ hạ chiếc bàn gấp xuống song không bày bữa ăn lên đấy. Tất cả các thứ hộp thứ gói trên khay bà dồn hết vào chiếc làn mây. Bà chẳng ăn chút gì. Lúc người ta mang đồ uống đến, bà cũng chỉ xin một cốc nước lọc.

[...]Tay vận complet xoè diêm châm thuốc. Là dân nghiện nhưng lúc này tôi thấy gai với khói. Lẽ ra y nên xuống phía dưới mà thả khí chứ chẳng nên phớt lờ hàng chữ "không hút thuốc" sáng nay trước mũi y như vậy, tôi sẽ uể oải thầm nghĩ, đậy tờ báo lên mặt và nhắm mắt lại.

Giấc ngủ thiu thiu chầm chậm trườn tới.

- Làm cái gì vậy? Hả! Cái bà già này!

Tôi giật bắn mình. Tôi bị giằng khỏi giấc ngủ không phải vì tiếng quát, tay ngồi cạnh tôi không quát to tiếng, chỉ nạt, nạt khẽ thôi, đủ nghe. Nhưng âm hưởng của nỗi hoảng hốt và sự cục cằn trong giọng y như tát vào mặt người ta. Thận trọng, tôi liếc nhìn. Khói thuốc và cặp vai to đùng của y che khuất cả bà cụ già, cả ô cửa sổ.

- Này, cô kia, cô nhân viên! - Y sang trọng đứng dậy mắng - Tới mà nhìn! Đây là hàng không hay là cái xô bếp? Là phi cơ hay là cái miếu thờ thế này, hả?

- Van bác... - Bà cụ sợ sệt - Bác ơi, van bác... Chẳng là, bác ạ, bữa nay giỗ thằng cả nhà tôi. Non ba chục năm rồi, bác ơi, tôi mới lên được đến miền cháu khuất.

Tay nọ gần như bước xéo lên đùi tôi, xấn ra lối đi. Bộ mặt hồng hào bừng bừng giận dữ và khinh miệt.

Bà cụ ngồi, lặng phắt, lưng còng xuống, hai bàn tay chắp lại, gầy guộc. Trên chiếc bàn gấp bày đĩa hoa cúng, nải chuối xanh, mấy cái phẩm oản và ba cây nhang cắm trong chiếc cốc thuỷ tinh đựng gạo. Một bức ảnh ép trong tấm kính cỡ bàn tay để dựng vào thành cốc.

Cô tiếp viên vội đi tới. Cô đứng sững bên cạnh tôi. Không hề kêu lên, không thốt một lời, cô lặng nhìn.

Máy bay vươn mình nâng độ cao vượt qua trần mây. Sàn khoang dốc lên. Cái bàn thờ nhỏ bé bỏng của bà cụ già hơi nghiêng đi. Tôi xoài người sang giữ lấy cái khung ảnh. Tấm ảnh được cắt ra từ một tờ báo, đã cũ xưa, nhưng người phi công trong ảnh còn rất trẻ.

Khói nhang nhả nhè nhẹ, bốc lên dìu dịu, mờ mỏng trong bầu không khí lành lạnh của khoang máy bay. Những cây nhang trên trời thẳm toả hương thơm ngát. Ngoài cửa sổ đại dương khí quyển ngời sáng.

(Trích *Mây trắng còn bay*, Bảo Ninh)

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN TUYENSINH247.COM

Câu 1:

Phương pháp: Vận dụng kĩ năng đã học để viết một bài nghị luận về tác phẩm truyện.

Cách giải:

a. Đảm bảo cấu trúc đoạn văn nghị luận về một văn bản văn học.

b. Xác định đúng vấn đề nghị luận

- *Sau đây là một hướng gợi ý:*

I. Mở bài:

- Giới thiệu tác giả và tác phẩm:

- Nêu vấn đề nghị luận: giá trị nghệ thuật đặc sắc làm nên sức sống lâu bền của bài thơ.

II. Thân bài:

1. Về nội dung: Phân tích nội dung và ý nghĩa của từng hình tượng

- Anh béo:

+ Có điều kiện sống tốt

+ Không coi thường bạn bè

+ Khi gặp lại bạn bè, anh mừng rỡ reo lên.

+ Nhận ra bạn ngay khi thấy bóng dáng rồi ôm hôn nhau cảm động ngạc nhiên

=> Luôn coi anh gầy là bạn bè thân thiết

+ Tâm trạng trùng xuống khi bạn mình thay đổi, từ hào hứng vui vẻ thành buồn nôn, chán nản

=> Tác giả đã diễn tả tinh tế cảm xúc của anh béo. anh béo no đủ vô tư, nhưng rồi cũng vì sự thay đổi miễn cưỡng và gượng ép của bạn thân xưa mà buồn phiền

- Anh gầy:

+ Nhom nhem

+ Lỉnh kỉnh đồ đạc, gánh nặng

+ Anh gầy tái mét khi nhận ra bạn có địa vị cao hơn mình

=> Mắt anh ta sáng lên, sau đó lại cuống quýt mâu thuẫn

+ Cách xưng hô trở nên miễn cưỡng, hoa mĩ và xa cách

=> Anh gầy lúc đầu vẫn thân thiết, hạnh phúc vì gặp lại bạn, nhưng rồi lại sợ hãi và khúm núm trước quyền lực. Anh trở nên xu nịnh trước quyền lực khiến anh béo khó chịu buồn nôn

- Chủ đề, tư tưởng được thể hiện qua hai nhân vật: Lên án xã hội Nga lúc bấy giờ với nhiều con người có tâm lí nô lê, tính cách què quặt đang ngày càng thu mình trong bóng tối, không có ánh sáng của sự chân thành.

2. Về nghệ thuật: Chỉ ra nghệ thuật đối lập trong khắc họa hình tượng nhân vật

- Ngay từ nhan đề của bài, đặt giữa hai hình tượng "anh béo" - "anh gầy" tác giả đã dự đoán trước được số phận của hai con người này.

- Người to béo thì có cuộc sống nhẹ nhàng, không phải lo toan, ngược lại anh gầy lại tỉ lệ nghịch với ngoại hình của anh gầy

- Điều đó còn được thể hiện qua việc đầu thì anh gầy vui vẻ, niềm nở với người bạn cũ, khi biết được anh béo là viên chức bậc ba, anh lại tỏ thái độ khúm lúm trước quyền lực, tâm lý nô lệ. Không khí khi mới gặp lại thì sôi nổi, lúc chia tay lại trùng xuống.

- Nổi bật hai tính cách, hai thái độ để cho thấy được tâm lí nô lệ, phụ thuộc, thiếu đi sự chân thành của người lao động nghèo ở Nga lúc bấy giờ.

III. Kết bài:

Tổng kết vấn đề nghị luận

Câu 2:

Phương pháp: Vận dụng kĩ năng đã học để viết một bài nghị luận về tác phẩm truyện.

Cách giải:

a. Đảm bảo cấu trúc bài văn nghị luận về một văn bản văn học.

b. Xác định đúng vấn đề nghị luận: *Phân tích và đánh giá*

Gợi ý:

HS có thể triển khai theo nhiều cách, nhưng cần giới thiệu được tác giả, tác phẩm và nhân vật lựa chọn để phân tích (cô tiếp viên, tay vận complet, bà cụ, nhân vật tôi); tiến hành phân tích những hành động, suy nghĩ của nhân vật được thể hiện thông qua những chi tiết trong văn bản; đưa ra giá trị nội dung, nghệ thuật và tư tưởng, thông điệp của tác giả. Sau đây là một hướng gợi ý: Phân tích nhân vật bà cụ

I. MỞ BÀI

- Giới thiệu tác giảm tác phẩm

- Nêu vấn đề nghị luận: *Phân tích nhân vật bà cụ*

II. THÂN BÀI

- Khi chuyến bay gặp thời tiết xấu: Bình thản, ngạc nhiên ngắm nhìn mây. Do bà cụ chưa đi máy bay bao giờ nên cụ không biết thời tiết xấu ảnh hưởng đến sự an toàn của chuyến bay để mà lo sợ

- Khi nhìn thấy những đám mây:

+ Lời nói: "thốt kêu lên" một cách ngạc nhiên "Mây ngay ngoài, các bác kìa!"

"Vậy mà sao nhiều người họ khảo là tàu bay trỗi cao được hơn mây bác nhỉ?"

"Chả biết đâu trời đâu đất thế này biết lối nào mà về bến, thưa các bác?"

+ Cách so sánh giản dị, thân thuộc với những người dân quê

"Mây cận quá, bác nhỉ, với tay ra là với được - Y thể cây lá ngoài vườn."

- Hành động của bà cụ:

+ Lập một cái bàn thờ nhỏ trên máy bay.

+Dáng người cụ: Bà cụ ngồi, lặng phắt, lưng còng xuống, hai bàn tay chắp lại, gầy guộc.

+ Khi bị những hành khách phàn nàn, bà cụ: Van bác... - Bà cụ sợ sệt - Bác ơi, van bác... Chẳng là, bác ạ, bữa nay giỗ thằng cả nhà tôi. Non ba chục năm rồi, bác ơi, tôi mới lên được đến miền cháu khuất.

=> Sự đau đớn của người mẹ mất con

+ Giá trị nghệ thuật, giá trị nội dung.

+ Tình cảm của tác giả đối với tác phẩm, thông điệp nhà văn muốn chia sẻ tới độc giả.

- Tình cảm, cảm xúc, thái độ của em đối với nhận vật.

III. KẾT BÀI

Tổng kết vấn đề nghị luận